

A NEMZETKÖZI KERESKEDELEM A VILÁGGAZDASÁG PÓLUSAI

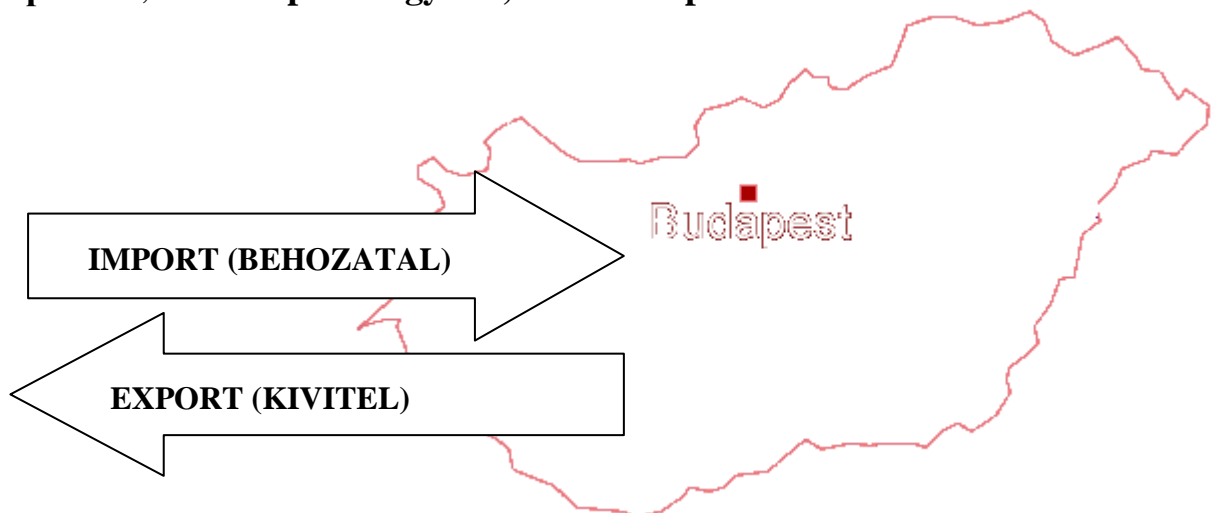
1. A kereskedelem fejlődése, alapfogalmai:

- Az emberek azóta foglalkoznak kereskedelemmel, mióta nem csupán önellátásra termelnek, hanem arra is, hogy **feleslegükért más termékeket kapjanak** cserébe.
- Azt a kereskedelmet, amelynek során **két termék természetben, azaz pénz közbeiktatása nélkül** cserél gazdát, **cserekereskedelemnek** (más szóval **barternek**) nevezzük.

- Az árutermelés és a pénzgazdálkodás megindulásával a termékek kereskedelmébe bekerült a **pénz, mint közvetítő eszköz**. Ez az adásvételi mozzanat jelentette a modern kereskedelem kezdetét.

- **Nemzetközi kereskedelem** alatt azt értjük, amikor olyan termékek cserélnek gazdát, amelyet különböző országokban állítanak elő.
- Az árunak az országból való **kivitelét exportnak**, a másik országban termelt árunak az országba történő **behozatalát importnak** nevezzük.
- Ha a **két ország pénzneme nem egyezik** (pl. az egyikben USA dollár, a másikban euró a fizetőeszköz), akkor az áruk adásvételéhez **szükség van az adott pénz nemek** (azaz valuták) **árfolyamára**, tehát hogy egy dollár hány eurót ér (és fordítva).
- A **külkereskedelmi mérleg** az ország **egy időszak** (pl. év) **alatt lebonyolított exportjának és importjának egyenlege**.
- A külkereskedelmi mérleg
 - ⇒ **aktív**, ha az **export meghaladja az importot**,
 - ⇒ **passzív**, ha az **import nagyobb, mint az export**.

2. A világgazdaság fejlődése

- **Világgazdaság:** a nemzetállamok közötti gazdasági kapcsolatok összessége.
- **Kialakulása** a XV-XVI. századhoz kötődik, amikor a **nagy földrajzi felfedezéseket** követően Nyugat-Európában megindult a nemzetállamok kialakulása és ezzel együtt a nemzetközi kereskedelem.
- A világgazdaság az idők folyamán **térben folyamatosan bővült**, mert egyre több ország kapcsolódott be a gazdasági vérkeringésbe.
- **Változott a gazdasági kapcsolatok jellege is**
 - ⇒ először csak az **árúk piaca** vált nemzetközivé
 - ⇒ **XIX. század közepétől** megindult a **tőkekivitel**,
 - ⇒ a **XX. század második felétől** a **multinacionális vállalatok** elterjedése,
 - ⇒ **korunkra** pedig - ha némileg korlátozott formában is - lehetővé vált a **munkaerő szabad áramlása**.
- Ma a világgazdaság lényegében **világméretű áru- és szolgáltatáspiacot, tőkepiacot és munkaerőpiacot** foglal magában. Ezek fejlődésével, a multinacionális vállalatok, a hatalmas nemzetközi tőzsdék megjelenésével lényegében már **nemzetállamok feletti viszonyok** jöttek létre.
- A világgazdaságban bekövetkező változások **minden országra hatást gyakorolnak**.
- A **nagy gazdasági világválság** (1929-1933) a szoros kapcsolatok miatt szinte minden, a világgazdaság vérkeringésébe bekapcsolt országban gondokat okozott.
- Ha viszont a **világgazdaságban kedvezően alakul a konjunktúra, az minden ország számára kedvező exportlehetőségeket jelenthet**.
- Összességében elmondható, hogy a **világgazdaságba való integráltság rengeteg előnnyel járhat, ha egy gazdaság elég rugalmasan képes alkalmazkodni a változó világhoz és a kihívásokhoz**.

3. A világgazdaság pólusai

- A **világgazdaság fejlődését** annak kialakulása óta általában **néhány fontosabb régió határozza meg**.
- Kezdetben a világgazdaság húzóerejét **Anglia** képezte („a világ műhelye”), majd az **Egyesült Államok** megszületésével és gyors fejlődésével a világgazdaság fejlődésének motorja áthelyeződött a tengerentúlra.
- A **II. világháború után** alakult ki a világgazdaság **ma is meglévő három pólusa**:

a) Egyesült Államok:

- az USA gazdaságát a **II. világháború nem tette tönkre**, így annak befejeződésével rendkívül gyorsan regenerálódott.
- Gazdasági súlyát és a nemzetközi kapcsolatokban játszott szerepét növelte az is, hogy **számos nemzetközi intézményben** (IMF, Világbank, ENSZ) az USA **jelentős szerepet** vállalt.

- erősítette pozícióját az is, hogy a **háború után a nemzetállamok valutájukat az erős dollárhoz kötötték**
- Az amerikai **multinacionális vállalatok mára már lényegében az egész világot behálózták**, az USA-ban található a legjelentősebb érték- és árutőzsdék.

b) Európai Unió:

- a háború utáni újjáépítés Európa **nyugati felében a gazdaságok szoros együttműködését váltotta ki.**
- A nyugat-európai országok (elsősorban Németország és Franciaország) szorgalmazták egy **gazdasági közösség** létrehozását az európai gazdaságok versenyképességének és hatékonyságának javítása érdekében.

- Az **Európai Gazdasági Közösség** létrejötte (1957) jelentős lökést adott a nemzetgazdaságok fejlődésének.
- A '60-as években a termelés olyan méreteket öltött, amely lehetővé tette ezekben az országokban a lakosság **életszínvonalának folyamatos emelését.**
- Gazdasági és politikai szerepe a világban és Európában is meghatározó.

c) Japán:

- Japán a II. világháború után indult rohamos fejlődésnek, elsősorban **technológiaintenzív iparágak** tudatos, tervszerű fejlesztésével, és **jól képzett munkaerő** kitanításával.
- A másik két pólussal ellentétben **politikai szerepe ugyan csekélyebb**, multinacionális vállalatai azonban ott vannak a legtöbb forgalmat bonyolító élelmiszeriparban és a nemzetközi pénz- és tőkepiacokon is kiemelkedő.
- Japán vonzáskörzetében - nem utolsósorban **japán tőke hatására - a dél-kelet ázsiai országok egy része is Japánhoz hasonló, ugrásszerű fejlődésen** ment keresztül. Ezekkel az újonnan iparosodó országokkal együtt a dél-kelet ázsiai pólus súlya a 80-as években jelentősen növekedett.

